

HCC Lezing: Stijlbladen, de Basisprincipes.

door Ton van Lankveld

Wat is een Stijlblad?

Algemeen: Een stijlblad is een beschrijving van de stijl (vormgeving) van een publicatie. Dit wordt al lang in de drukkerswereld gebruikt.

Websites: Een script, al dan niet in een apart bestand, die de browser vertelt hoe de HTML moet worden vormgegeven.

C.S.S.

Cascading Style Sheets (Getrapte Stijlbladen).

Huidige versie is 2.1. Dit is een verbetering en verfijning van 2.0. Deze wordt (vrij) goed door de moderne browsers ondersteund.

CSS Koppelen aan HTML

Browser Stijlblad

Elke browser heeft een ingebouwd stijlblad. Indien je een HTML-bestand in de browser opent, waar geen opmaak in zit, dan kiest deze zijn eigen stijlblad.

In Tag

Elke Tag kan zijn eigen CSS opmaak bevatten. Dit is af te raden, omdat dit moeilijk te onderhouden is. Bovendien krijg je dan veel dubbele code.

In Pagina

De kop van een HTML bestand, tussen de “head”-tags, kan de CSS opmaak van de betreffende pagina bevatten.

```
<style type="text/css">
<!--

body {
padding: 1em 2%;
color: #000000; /* zwart */
background-color: #dad8e0; /* licht paars */
text-align: left;
font-family: Verdana, Tahoma, Helvetica, Arial, sans-serif;
font-size: medium;
font-weight: normal;
}

-->
</style>
```

Deze stijl geldt alleen voor de pagina waarin die zich bevindt.

In Apart Bestand

In de kop van een HTML bestand, tussen de “head”-tags, staat een verwijzing (link) naar één of meerdere stijlbladen.

```
<link rel="stylesheet" href="algemeen.css" type="text/css" />
```

Elke pagina die hetzelfde CSS-bestand aanroept, in dit geval “algemeen.css”, wordt op dezelfde wijze vormgegeven.

Omdat een browser deze CSS in zijn tijdelijk geheugen plaatst, hoeft hij bij een volgende pagina met dezelfde CSS, dit bestand niet meer over te halen. Dit scheelt tijd en Internetverkeer.

Wil je (iets in) de vormgeving veranderen, dan hoef je dit maar in één bestand te doen. De wijziging gebeurt dan in alle gekoppelde pagina's.

Meerdere Stijlbladen

Indien je wilt dat een pagina (wat) afwijkt van de algemene vormgeving, dan kun je een tweede stijlblad met een andere naam toevoegen. Deze overschrijft dan een deel van het eerste stijlblad.

```
<link rel="stylesheet" href="algemeen.css" type="text/css" />
<link rel="stylesheet" href="variant1.css" type="text/css" />
```

De browser zal die van boven naar beneden afwerken. De volgorde is dus van belang.

Een andere reden om een stijlblad toe te voegen is de “printervriendelijke versie”. Één stijlblad verzorgt de vormgeving voor het computerscherm (screen) en de andere voor de printer (printer).

```
<link rel="stylesheet" href="algemeen.css" type="text/css" media="screen" />
<link rel="stylesheet" href="algemeen.css" type="text/css" media="printer" />
```

Doctype in HTML

Tot rond 1995 behandelde elke browser de HTML, en eventueel aanwezige CSS, op zijn eigen wijze. Daarna volgden de browsers de standaarden beter.

Om te voorkomen dat vele miljoenen websites door de moderne browsers worden verminkt, is de Doctype-schakelaar ingebouwd. Vindt de browser geen geldige Doctype, dan schakelt hij naar de Quirks(grillige)-mode. Vindt hij wel een geldige Doctype, dan schakelt hij naar de Standards(standaard)-mode.

```
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/strict.dtd">
```

Het is dus belangrijk dat er een geldige Doctype bovenaan in je HTML staat.

Selectors

Om iets in je pagina te kunnen vormgeven, zul je dit eerst moeten aanwijzen. Een paragraaf heeft de aanduiding “p”. Een kop kan “h1” zijn genoemd. Dit alles bevindt zich binnen “body”. In HTML noemt men dit de “tag”, maar in CSS de “selector”. Door een stijl aan een selector toe te kennen, krijgt elk deel van de pagina met die selector deze stijl.

Je kunt een stukje tekst / paragraaf / deel van de pagina een naam geven. Dit kan een unieke naam zijn (id), of een naam die vaker op de pagina gebruikt kan worden (class). Dit is dan ook een selector.

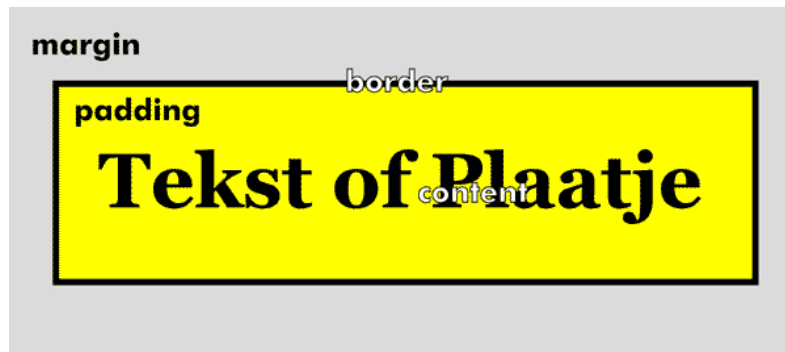
Een combinatie van selectors vergroot de mogelijkheden.

```
#navigatie a
#kop h1
p.tip
p em.fout
```

Een “#” geeft aan dat het een id is, en een “.” geeft aan dat het een class is.

Het Doos (Box) model

Elke selector, of het nu de pagina, een deel ervan, een plaatje of een stuk tekst is, heeft de eigenschappen van een doos (box).

Tekst, plaatje of een deel van de pagina kunnen de inhoud (content) vormen. De tekst heeft een bepaalde kleur. De achtergrond kan een kleur of een achtergrondplaatje zijn. Indien je een achtergrondplaatje gebruikt, is het verstandig om een gelijksoortige achtergrondkleur te gebruiken. Het is mogelijk om rond de inhoud een opvulling (padding) te definiëren. Deze heeft dezelfde achtergrond als de inhoud.

De rand (border) kun je een breedte en kleur geven. Bovendien zijn er 8 type lijnen.

De marge (margin) is transparant en bepaald de afstand tot de andere doos of dozen.

Afhankelijk van de selector beslaat de doos de volledige breedte van de beschikbare ruimte (block mode) of alleen maar de breedte die de inhoud nodig heeft (in-line mode).

De selectors “h1” en “p” zijn voorbeelden van de block mode en “em” en “img” van de in-line mode.

Je kunt elke selector van mode laten veranderen met “display: block” of “display: in-line”.

Dimensies

Voor het aangeven van afmetingen beschik je over de volgende dimensies:

- % = een opgegeven gedeelte van de beschikbare ruimte.
- em = de hoogte van een karakter van het gekozen lettertype.
- ex = zelfde als “em”, maar dan van een “x”.
- px = pixel (beeldpunt).
- pt = point (komt uit de drukkerswereld).
- pc = pica (komt uit de drukkerswereld).
- mm = millimeter
- cm = centimeter
- in = engelse duim (inch).

Bij een afmeting van “0” hoeft men geen dimensie op te geven.

Kleuren

In CSS kun je een kleur op drie manieren definiëren, namelijk;

- Met percentages.
- Met een getal tussen 0 en 255.
- Met een hexadecimaal getal tussen 00 en ff.

color: rgb(100%,0%,0%)

color: rgb(0,255,0)

color: #0000ff

Tekst en Lettertype

De browser kan alleen de lettertypes (fonts) gebruiken die op de computer van de bezoeker staan. Dit kan een Windows, Apple, Linux of ander Operating System zijn. Ieder van hen heeft zijn eigen lettertypes. De volgende komen op (bijna) alle voor; Arial, Courier, Georgia, Helvetica, Times en Verdana.

De volgende mogelijkheden voor tekstopmaak zijn binnen CSS 2.1 beschikbaar:

- Lettertype familie (font-family).
- Grootte (font-size).
- Dikte (font-weight).
- Stijl (font-style); normaal of italic.
- Variant (font-variant); normaal of small-cap.

- Inspringen (text-indent).
- Uitlijnen (text-align).
- Decoratie (text-decoration); een streep onder, boven of door de tekst.
- Transformatie (text-transform); hoofd- of kleine letters.

- Letterafstand (letter-spacing)
- Woordafstand (word-spacing)
- Witruimte (white-space)

Uitlijnen plaatje

Voor het centreren van een plaatje, of deel van de pagina, moet je het plaatje eerst in de block-mode zetten. Daarna zet je de linker en rechter marge op “auto”.

```
img {  
  display: block;  
  margin: 1em auto;  
}
```

Om een plaatje, of deel van de pagina, links of rechts uit te lijnen, maak je gebruik van “float” (drijf). Wil je dat de ruimte naast dit deel ook wordt gebruikt, dan geef je dit vrij met “clear”.

```
float: right;  
clear: both;
```

Websites over CSS

Nederlandstalig

Handleiding HTML

Deze site heeft ook een stuk over CSS.

<http://www.handleidinghtml.nl/>

Web-Con CSS Tutorial

Een korte reeks lessen over CSS.

<http://www.web-con.nl/site/tutorials.php?region=8>

CSS Wikipedia NL

Een algemene uitleg over CSS.

http://nl.wikipedia.org/wiki/Cascading_Style_Sheets

CSS Startpagina.nl

Wat meer en minder bruikbare links over CSS.

<http://css.startpagina.nl/>

Engelstalig

World Wide Web Consortium (W3C) CSS Homepage

De W3C ontwikkelt en beheert standaarden op het gebied van het Internet.

<http://www.w3.org/Style/CSS/>

CSS 2.1 Specification

<http://www.w3.org/TR/CSS21/>

CSS Validator

Hiermee kun je controleren of je CSS code correct is. Makkelijk voor het foutzoeken.

<http://jigsaw.w3.org/css-validator/>

Position is Everything

Hier kun je zo'n beetje alle problemen vinden die de verschillende browsers met CSS hebben. Vaak vindt je hier ook de oplossing.

<http://www.positioniseverything.net/>

Zengarden

De demonstratiesite van de kracht van CSS. Deze site heeft één HTML bestand waar je verschillende CSS-en aan kunt koppelen. Zie de keuze aan stijlen aan de zijkant.

<http://csszengarden.com/>